

१(अ) - अनदन्ताङ्गानां कृते सिद्ध - तिङ्प्रत्ययाः (सारः)

अयं पुटः गतकरपत्रस्य सारः । अस्य मुद्रणं करोतु । यदा अस्मिन् पाठे अग्रिमाध्यायान् पठति, तदा अयं पुटः सदा भवतः/भवत्याः पुरतः स्यात् । सार्वधातुकलकाराणां सर्वाणि द्वितीयगणसमूह-क्रियापदरूपाणि एषु सिद्ध-प्रत्ययेषु आधारितानि । अतः अग्रे गत्वा अस्मिन् पाठे, एकैकस्मिन् गणे (स्वादौ, तनादौ, कूयादौ, अदादौ, जुहोत्यादौ, रुधादौ च) प्रतिनिधित्वेन ये धातवः दत्ताः, तेषां चतुर्णां लकाराणां (लटः, लोटः, लङः, विधिलिङः च) तिङन्तरूपाणि वदतु । अस्माकं दूरवाणि-वर्गस्य ध्वनिमुद्रणानि शृणोति चेत्, तर्हि जानाति यत् तथैव कुर्मः । वदनार्थं इदं पृष्ठम् अपेक्षितम्; शारीरिकत्वेन भवतः/भवत्याः पुरतः भवेदेव ।

अधः ये प्रत्ययाः स्थूलाक्षरैः लिखिताः, ते पितः इति धेयम् ।

परस्मैपदम्

लट्-लकारः

ति, तः, अन्ति
सि, थः, थ
मि, वः, मः

आत्मनेपदम्

ते आते अते
से आथे ध्वे
ए वहे महे

हलादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— ति, सि, मि

अजादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— ०

हलाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— तः, थः, थ, वः, मः, ते, से ध्वे, वहे, महे

अजाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— अन्ति, आते, अते, आथे, ए

लोट्-लकारः

तु, तात् ताम् अन्तु
हि, तात्, तम् त
आनि आव आम

ताम् आताम् अताम्
स्व आथाम् ध्वम्
ऐ आवहै आमहै

हलादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— तु

अजादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— आनि, आव, आम, ऐ, आवहै, आमहै

हलाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— हि, तात्, ताम्, तात्, तम्, त, ताम्, स्व, ध्वम्

अजाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— अन्तु, आताम्, अताम्, आथाम्

लङ्-लकारः

त् ताम् अन्
स् तम् त
अम् व म

त आताम् अत
थाः आथाम् ध्वम्
इ वहि महि

हलादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— त्, स्

अजादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— अम्

हलाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— ताम्, तम्, त, व, म, त, थाः, ध्वम्, वहि, महि

अजाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— अन्, आताम्, अत, आथाम्, इ

विधिलिङ्-लकारः

यात् याताम् युः

याः यातम् यात

याम् याव याम

ईत ईयाताम् ईरन्

ईथाः ईयाथाम् ईध्वम्

ईय ईवहि ईमहि

हलादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— ०

अजादिपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— ०

हलाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— नव (सर्वे) यकारादयः परमैपदिनः

अजाद्यपित्सार्वधातुकप्रत्ययाः— नव (सर्वे) ईकारादयः आत्मनेपदिनः

आहत्य हलादिपितः - ६, अजादिपितः - ७, हलाद्यपितः - ३८, अजाद्यपितः - २३ । एवं च प्रत्ययानां वर्गचतुष्टयं; प्रत्येकस्मिन् वर्गे यत् कार्यं भवति, नाम तिङ्-प्रत्ययं निमित्तीकृत्य यत् अङ्गकार्यं भवति, तत् कार्यं समानम् अस्ति सर्वेषां वर्गसदस्यानां कृते । एतदेव द्वितीयगणसमूहस्य कार्यविधिः । अतः एतत् जानीमः चेत्, तर्हि द्वितीयगणसमूहस्य क्रियापदरूपाणि जानीमः हि ।